

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2012

Citazzjoni Numru. 126/1999/1

Mary *sive* Jimmy **VELLA** u Josephine Vella

VS

CUSTOMS AGENCY LIMITED u b'degriet tas-7 ta'
Marzu, 2001, isem il-kumpannija għandu jibda jaqra
Customs and Freight Limited

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Citazzjoni mressaq fid-19 ta' Jannar, 1999, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-atturi talbu li din l-Qorti (i) ssib li l-kumpannija mħarrka kienet taħti lejhom għad-danni li garrbu minħabba fid-dewmien fit-twassil ta' konsenja ta' kunsinna ta' frott minn Sqallija għal Malta u l-ħsara li garrbet l-imsemmija kunsinna; (ii) tillikwida d-

danni li huma ġarrbu minhabba l-imsemmi nuqqas u dewmien; u (iii) tikkundanna lill-kumpannija mħarrka tħallashom id-danni hekk likwidati. Talbu wkoll l-ispejjeż u l-imgħaxijiet legali “mill-jum tal-akkadut tad-danni stante illi hija materja kummerċjali” sal-jum tal-ħlas effettiv;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-kumpannija mħarrka fit-30 ta' April, 1999, li biha laqgħet għall-azzjoni attriċi billi ċaħdet li l-attur ġarrab xi danni bi ħtija tagħha. Hija qalet li mal-attur kellha biss kuntratt ta' ġarr u l-ftehim li sar bil-fomm mal-attur ma kienx jesponiha għad-danni li minnhom jilmintaw l-atturi. Iżżid tgħid li l-atturi kienu ntrabtu li joħorġu polza ta' assikurazzjoni biex tagħmel tajjeb għad-danni li jgħidu li ġarrbu, u dan in-nuqqas iridu jbatuh l-atturi u mhux hija;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-21 ta' Frar, 2000¹, li bih ħalliet il-kawża *sine die*, liema ordni nbidel b'degriet tal-25 ta' Frar, 2000, wara talba li saret mill-atturi b'rikors tagħhom tat-23 ta' Frar;

Rat ix-xhieda mressqa mill-partijiet;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet ulterjuri mressqa mill-kumpannija mħarrka fit-30 ta' Marzu, 2004², li biha laqgħet ukoll għall-azzjoni attriċi billi qalet li hija ma kenitx il-kontradittriċi legittima tal-azzjoni attriċi billi hija aġixxiet biss bħala aġent tas-soċjeta' speditriċi barranija DeWachter GT, li taħdem taħt l-isem ta' G & T Trans, li tagħha l-kumpannija eċċipjenti kienet ukoll aġent. Żiedet tilqa' billi tgħid li l-ġarr tal-frott mertu tal-każ kien regolat mill-Konvenzjoni ta' Ġinevra tal-Ġarr Internazzjonali tal-Merkanzija bit-Triq, ladarba l-frott telaq minn Stat firmatarju. U qalet ukoll li, taħt l-artikolu 17(2) tal-imsemmija Konvenzjoni, hija ma setgħet titqies qatt responsabbli għal danni jew ħsarat li ma kellha l-ebda kontroll fuq il-kawża għaliex seħħew;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet (reġistrata);

---

¹ Paġ. 19 tal-proċess

² Paġ. 155 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degrieti tagħha li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għad-danni minħabba ħsarat f'merkanzija li twasslet b'dewmien. L-atturi jgħidu li kienu xtraw konsenja ta' frott u basal minn ditta fi Sqallija u qabbd u lill-kumpannija mħarrka biex iġġorrielhom lejn Malta. Minħabba li l-konsenja damet ma ngabret mingħand id-ditta speditriċi, u waslet madwar għaxart (10) ijiem tard milli kien miftiehem, l-atturi jgħidu li l-biċċa l-kbira mill-konsenja kienet tħassret u jew intremiet jew inbiegħet bi prezz baxx. Iridu li l-kumpannija mħarrka tagħmel tajjeb għall-ħsara li ġarrbu;

Illi l-kumpannija mħarrka laqgħet għal din l-azzjoni billi ċaħdet li l-attur ġarrab xi danni bi ħtija tagħha. Hija qalet li mal-attur kellha biss kuntratt ta' ġarr u l-ftehim li sar bil-fomm mal-attur ma kienx jesponiha għad-danni li minnhom jilmintaw l-atturi. Żiedet tgħid li l-atturi kienu ntrabtu li joħorġu polza ta' assikurazzjoni biex tagħmel tajjeb għad-danni li jgħidu li ġarrbu, u dan in-nuqqas iridu jbatuh l-atturi u mhux hija. Aktar 'il quddiem ressqet eċċezzjonijiet oħrajn fejn qalet li hija ma kenitx il-kontradittriċi legittima tal-azzjoni attriċi billi hija aġixxiet biss bħala aġent tas-soċjeta' speditriċi barranija DeWachter GT, li taħdem taħt l-isem ta' G & T Trans, li tagħha l-kumpannija eċċipjenti kienet ukoll aġent. Żiedet tilqa' billi tgħid li l-ġarr tal-frott mertu tal-każ kien regolat mill-Konvenzjoni ta' Ġinevra tal-Ġarr Internazzjonali tal-Merkanzija bit-Triq, ladarba l-frott telaq minn Stat firmatarju. U qalet ukoll li, taħt l-artikolu 17(2) tal-imsemmija Konvenzjoni, hija ma setgħet titqies qatt responsabbli għal danni jew ħsarat li ma kellha l-ebda kontroll fuq il-kawża għaliex seħħew;

Illi għal dak li jirrigwarda l-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li l-attur imexxi negozju ta' bejgħ bl-ingrossa³ ta' frott u ħxejjex bl-isem ta' *Attard Fruit Supplies*. Fost l-attivitajiet li jwettaq l-imsemmi negozju hemm dak li jgħib f'Malta frott u ħxejjex minn barra. F'Settembru tal-1998, l-attur stieden f'Malta rappreżentant ta' ditta Sqallija li tesporta frott u ħxejjex u li magħha kien ilu jagħmel negozju. F'jum minnhom, saret laqgħa fl-ukanda f'San Pawl il-Baħar bejn l-attur, l-imsemmi rappreżentant (jismu Salvatore Trovato) u Kevin Attard, li kien issejjaħ għal-laqqgħa bħala rappreżentant tal-kumpannija mħarrka (aktar 'il quddiem imsejjaħ "C&F"). Dak inhar sar ftehim li C&F kellha għor lejha Malta konsenja ta' frott u basal mingħand id-ditta *Giuseppe Trovato & Figlio s.n.c.*;

Illi dak inhar Attard aċċetta li jgħorr il-merkanzija fi *groupage container* u sar qbil ukoll dwar ir-rata ta' ħlas fis-somma ta' ħamsa u erbghin lira Maltin (Lm 45) għal kull *pallet*. Ma sarx ftehim bil-miktub f'dik il-laqqgħa, iżda Attard wiegħed li jgħbor il-konsenja mingħand Trovato f'Acireale u jwassalha Malta l-għada jew, l-iżjed, fi żmien jumejn. Trovato lestiet il-konsenja għall-għbir fil-25 ta' Settembru, 1998, u ħarġet fattura. Il-konsenja kienet tikkonsisti f'mitejn u sittax-il (216) kaxxa langas, sitta u disgħin (96) kaxxa noċepriska, erbghin (40) kaxxa għeneb iswed, tnejn u erbghin (42) kaxxa basal u tnejn u disgħin (92) kaxxa għeneb abjad. Kollha kienu stivati fuq seba' (7) *pallets*;

Illi C&F qabbdet ditta Belġjana bl-isem ta' *De Wahter GT* biex tipprovdilha meżż (*reefer container*) ħalli jgħorr fiha l-konsenji tal-klijenti tagħha, fosthom dik tal-atturi. Din kienet l-ewwel darba li C&F qabbdet lill-imsemmija ditta biex tipprovdilha servizz⁴, u kienet daħlet f'rabta magħha bi prova għal żmien xahrejn⁵. Il-konsenja li kellha tintbagħat lill-attur ma ngābritx dak inhar li kien miftiehem. Trovato qegħeditha fi *store* imkessaħ ħalli ma titħassarx, iżda imponiet ħlas fuq l-atturi għal kull jum aktar li l-konsenja nżammet għandha. Fis-26 ta' Settembru, 1998⁶, C&F bagħtet tgħarraf lill-attur li nqalgħu problemi

³ Xhieda tiegħu 18.1.2001, f'pag. 78 tal-proċess

⁴ Affidavit ta' Kevin Attard 26.2.2002, f'pag. 116 tal-proċess

⁵ Dok "A17", f'pag. 50 tal-proċess

⁶ Dok "A1", f'pag. 33 tal-proċess

bil-vettura li kellha tiġbor il-konsenja minggand Trovato u li l-ħsieb kien li din tingabar fit-28 ta' Settembru u titwassal Malta l-għada. Jumejn wara, C&F kitbet lil Trovato u għarrfitha li l-vettura kienet għadha maqbuda Reggio Calabria bil-ħsara⁷;

Illi fit-30 ta' Settembru, 1998, l-atturi bagħtu ittra legali lil C&F biex iżommuha responsabbli għad-dewmien fil-konsenja⁸. Fl-1 ta' Ottubru, 1998, Trovato ħarget fattura agġornata għall-konsenja⁹, liema fattura l-attur ħallas dak inhar¹⁰;

Illi fil-5 ta' Ottubru¹¹, C&F bagħtet tgħarraf lill-attur li l-konsenja kienet tgħabbiet u kellha tasal Malta abbord il-bastiment *M.v. Delos Express*. Malli l-konsenja tgħabbiet mingħand Trovato għal fuq il-vettura mibgħuta minn C&F, inħarget id-debita *International Consignment Note*¹². Fil-fatt, il-konsenja waslet Malta fis-6 ta' Ottubru, 1998, u l-*container* ittieġed fid-depot ta' Ħal Far. Dak inhar, l-awtoritajiet doganali u tas-saħħa taw il-kunsens tagħhom għar-rilaxx tal-konsenja, wara li l-attur ħallas id-drittijiet kollha dovuti¹³. Minħabba li nqalgħet kwestjoni bejn l-attur u C&F minħabba d-dewmien, u billi C&F saħqet li kellu jsir il-ħlas tan-noll qabel tawtorizza r-rilaxx¹⁴, il-konsenja twasslet lill-atturi fit-8 ta' Ottubru, 1998. Dak inhar, l-atturi ħatru persuna bħala *surveyor* biex tagħmel rapport dwar il-kundizzjoni tal-konsenja hekk kif tniżżlet mill-*container*¹⁵.

Illi l-atturi fetħu din il-kawża fid-19 ta' Jannar, 1999;

Illi l-Qorti tibda l-konsiderazzjonijiet legali dwar il-każ billi tqis l-eċċezzjonijiet ulterjuri ta' C&F li, għalkemm imressqa lejn l-aħħar tas-smiġħ tal-kawża, kien ilhom li ssem mew f'verbal li sar quddiem il-Qorti (diversament presjeduta) sa minn Mejju tal-2001¹⁶;

⁷ Dok "A2", f'paġ. 34 tal-proċess

⁸ Dok "B", f'paġ. 7 tal-proċess

⁹ Dok "A7", f'paġ. 39 tal-proċess

¹⁰ Dok "A8", f'paġ. 40 tal-proċess

¹¹ Dok "A10", f'paġ. 42 tal-proċess

¹² Dok "KA1", f'paġ. 120 tal-proċess

¹³ Dok "PZ1", f'paġ. 101 – 3 tal-proċess

¹⁴ Dok "A12", f'paġ. 44 tal-proċess

¹⁵ Dok "A", f'paġ. 5 – 6 tal-proċess

¹⁶ Paġ. 63 tal-proċess

Illi l-ewwel waħda minn dawn l-eċċezzjonijiet hija li **C&F m'hijjex il-kontradittriċi legittima tal-azzjoni attriċi** għaliex hija mxiet biss bħala aġent tas-soċjeta' De Wahter u mhux f'isimha meta aċċettat li ġgorr il-merkanzija ordnata mill-attur. L-atturi jikkontestaw din id-dikjarazzjoni;

Illi hija regola ewlenija fid-dritt dwar l-effett tal-obbligazzjonijiet, li wieħed jitqies li wiegħed jew ftiehem għalih innifsu¹⁷, sakemm il-kuntrarju ma jkunx stabilit espressament mil-liġi, jew mill-partijiet infushom, jew jekk il-ftehim innifsu ma jgħidx mod ieħor. Minbarra dan, fi ftehim magħmul minn persuna f'isimha, hija dik il-persuna li tintrabat jew tobligat ruħha¹⁸. Huwa wkoll aċċettat li l-piż tal-prova li min ikkuntratta jkun għamel hekk f'isem ħaddieħor jaqa' fuq min jagħmel allegazzjoni bħal din¹⁹, u f'każ ta' dubju, il-mandat għandu jiġi eskluż u applikati l-prinċipji ewlenin fuq imsemmija, fosthom u mhux l-anqas dak li l-kuntratti għandhom jiġu segwiti bil-bona fidi²⁰;

Illi fil-każ tal-lum, ma ntweriex li C&F kienet tassew daħlet għall-kuntratt ta' ġarr bħala aġent ta' xi prinċipal. Mhux biss tali prinċipal qatt ma ssemma qabel ma ntlahaq il-ftehim, iżda lanqas meta l-ġarr tal-konsenja ttardja ma ssemma b'ismu xi prinċipal jew li C&F ma kenitx qiegħda tidher f'isimha. Huwa rilevanti li jingħad li fil-komunikazzjonijiet li Kevin Attard għamel kemm lill-attur u kif ukoll lil Trovato fil-jiem meta l-konsenja ma kenitx għadha ngabret għall-ġarr²¹, qatt ma mqar aċċenna li C&F kienet qiegħda taġixxi bħala aġent jew li hi ma kenitx it-trasportatriċi tal-merkanzija. Kien biss f'Novembru tal-1998²², li Attard isemmi l-ewwel darba li kien qed jaġixxi bħala aġent, u l-allegata d-ditta li jsemmi lanqas ma hija De Wahter, imma jagħti isem ieħor (G & T Trans) li jirreferi għal ditta li lanqas biss ma hija domiciljata fil-Belġju (fejn suppost kienet ibbażata De Wahter) imma fl-Olanda. L-

¹⁷ Art. 998 tal-Kap 16

¹⁸ Art. 999(1) tal-Kap 16

¹⁹ Kumm. 27.4.1992 fil-kawża fl-ismijiet *Ċilia noe vs Scicluna* (Kollez. Vol: LXXVI.iv.673)

²⁰ Art. 993 tal-Kap 16

²¹ Ara Dokti "A1" sa "A3", f'pagġ. 33 – 5 tal-proċess

²² Ara Dok "A17", f'pagġ. 50 tal-proċess

allegazzjoni ta' Kevin Attard, fl-affidavit tiegħu, li l-atturi kienu mgħarrfa b'dan kollu f'kull waqt tal-proċess tal-ġarr tal-merkanzija hija, għalhekk, kontradetta mill-provi dokumentali nfushom li saru fiż-żmien rilevanti tal-ġrajja kollha;

Illi, minbarra dan, din l-eċċezzjoni tidher li tistona mat-tielet eċċezzjoni (oriġinali) tal-istess C&F fejn hija nnifisha tgħid li kellha "kuntratt ta' trasport konklż verbalment mal-attur" bla ma mqar aċċennat li dan kienet għamlitu f'isem ta' ħaddieħor;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti tibqa' tal-fehma sħiħa li C&F intrabtet mal-atturi f'isimha proprju u kienet hi t-trasportatriċi tal-merkanzija ordnata mill-atturi. Għalhekk, il-Qorti ma ssibx li l-ewwel eċċezzjoni ulterjuri hija tajba u mhix sejra tilqagħha;

Illi għar-rigward tat-**tieni u t-tielet eċċezzjonijiet ulterjuri** għandu jingħad li bejn l-atturi u C&F ma kien sar l-ebda ftehim bil-miktub meta din tqabbdet biex iġġorrilhom il-merkanzija minn Sqallija għal Malta. Għalkemm hemm xi deċiżjonijiet li jgħidu²³ li r-Regoli tal-Konvenzjoni ta' Ġinevra dwar il-Ġarr Internazzjonali tal-Merkanzija fuq it-Triq (CMR tad-19 ta' Mejju, 1956) jgħoddu biss jekk kemm-il darba l-partijiet jiftehmu espressament li dan ikun jgħodd, fil-każ tal-lum, il-Qorti ma jidhrilhiex li dan il-fatt se' jagħmel differenza għal dak li hija l-kwestjoni tar-responsabbilta li torbot lil C&F bħala trasportatriċi. Huwa minnu li fiż-żmien tal-ftehim tal-ġarr tal-konsenja ordnata mill-atturi id-dispożizzjonijiet ta' dik il-Konvenzjoni ma kenux jagħmlu parti mil-liġi ta' Malta²⁴, iżda l-International Consignment Note li bis-saħħa tagħha C&F intrabtet li iġġorr il-merkanzija mertu tal-każ tagħmilha ċara li kienet inħarġet taħt is-setgħat tal-imsemmija Konvenzjoni. F'kull każ, l-applikazzjoni tal-imsemmija Konvenzjoni għall-każ hija, fil-fehma tal-Qorti, ċirkostanza li tirregola l-kriterji tar-responsabbilta' li C&F kellha fil-ġarr f'waqtu tal-merkanzija tal-atturi;

²³ Ara, per eżempju, App. Kumm. 27.12.1991 fil-kawża fl-ismijiet *Grima noe vs Mifsud noe* (Kollez. Vol: LXXVIII.ii.648

²⁴ Iddahñiet fis-seħħ bis-saħħa tal-Att XI tal-2006 (Kap 486)

Illi f'dan ir-rigward, tajjeb li jissema l-artikolu 3 tal-imsemmija Konvenzjoni li jrid li *"For the purposes of this Convention, the carrier shall be responsible for the acts or omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own"*. Fil-każ tal-lum, C&F qabdet ditta barranija – bi prova – biex iġorr il-merkanzija tal-atturi. Il-ħatra tal-istess ditta ma tnaqqas xejn mir-rabta li C&F kellha mal-atturi fil-ftehim milħuq għall-ġarr tal-merkanzija tagħhom. C&F baqgħet dejjem responsabbli mal-atturi li twettaq dak il-ftehim fiż-żmien u bil-għaqal li kien jistħoqqlu;

Illi C&F tgħid, fit-tielet eċċezzjoni ulterjuri tagħha, li l-ħtija li seta' kellha għad-dewmien fit-twassil tal-merkanzija lill-atturi tneħħiet minħabba li dak li ġara kien lil hinn mill-kontroll tagħha. F'dan ir-rigward, hija tirreferi espressament għad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 17(2) tal-Konvenzjoni li jiprovdi li: *"The carrier shall, however, be relieved of liability if the loss, damage or delay was caused by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant given otherwise than as the result of a wrongful act or neglect on the part of the carrier, by inherent vice of the goods or through circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent."* Mill-provi mressqa u mis-sottomissjonijiet magħmula jidher li C&F tisħaq fuq il-fatt taċ-ċirkostanza inevitabbli, jew tal-forza maġġuri jew tal-każ fortuwitu. Dan tgħid li ġara minħabba l-ħsara fil-vettura li kellha tiġbor il-merkanzija mingħand Trovato f'Acireale u iġorrha lejn Malta;

Illi l-Qorti ma ssibx li din l-iskuża hija tajba biex teħles lil C&F mir-responsabbilta' tagħha lejn l-atturi. Fl-ewwel lok, l-imsemmija Konvenzjoni tagħmilha ċara, fl-artikolu 17(3), li *"The carrier shall not be relieved of liability by reason of the defective condition of the vehicle used by him in order to perform the carriage, or by reason of the wrongful act or neglect of the person from whom he may have hired"*

the vehicle or of the agents or servants of the latter". Fit-tieni lok, il-fatt waħdu li vettura li tkun tħaddmet mit-trasportatur tkun ġarrbet ħsara waqt il-vjaġġ ma tqiesx waħdu bħala raġuni tajba biex l-istess trasportatur ineħħi minn fuqu l-madmad tar-responsabbilta' mistenni minnu fil-ġarr taħt il-Konvenzjoni, għaliex il-ħsara f'vettura la hija meqjusa bħala ġrajja ta' forza maġġuri u wisq anqas ta' każ fortuwitu²⁵. Fit-tielet lok, biex trasportatur iseħħlu jeħles mir-responsabbilta' għat-telf jew għad-dewmien tal-ġarr tal-merkanzija, il-piż tal-prova għal tali eżoneru huwa wieħed qawwi li jmur lil hinn mis-sempliċi nqqas ta' traskuraġni jew tat-teħid tal-prekawzjonijiet li s-soltu jsiru. F'dan ir-rigward, il-Qorti ma jidhrilhiex li għandha ttawwal dwar dan l-aspett iżjed milli tirreferi għal deċiżjonijiet studjati li fissru sewwa dawn iċ-ċirkostanzi²⁶;

Illi fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet li għadhom kemm saru, l-Qorti tasal għall-fehma li d-dewmien ikawżat fil-ġarr u t-twassil tal-merkanzija ordnata mill-atturi kienet taħti għalihom C&F minħabba organiżżazzjoni mhux għaqlija u effiċjenti tal-mezzi tal-komunikazzjoni u tal-organiżżazzjoni tal-operazzjonijiet tagħha²⁷. Dan iwassal lill-Qorti għall-fehma li lanqas it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet ulterjuri ma huma tajba u għalhekk m'humieq sejr in jintlaqgħu;

Illi għal **dak li jrigwarda l-pretensjonijiet attriċi fil-mertu** ma għandux ikun hemm wisq diffikulta' biex jirriżulta li l-merkanzija twasslet wara ż-żmien miftiehem. Dan jixhduq il-provi dokumentali nfushom imressqa miż-żewġ partijiet. Minbarra li d-dewmien fih innifsu jnissel responsabbilta' fuq it-trasportatur u jikkostitwixxi sura ta' inadempiment kuntrattwali, ħareġ ukoll li biċċa sewwa mill-frott li ġabu l-atturi kien laħaq mar sakemm twassal għandhom, filwaqt li l-basal, għalkemm salvat wara li qagħdu jnixxfuh, kellhom ibiegħuh bil-prezz li xtrawh;

²⁵ P.A. GV 29.10.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Elmo Insurance Agency Limited noe et vs Fahrenheit Freight Forwarders Co. Ltd* (konfermata fl-Appell fil-25.5.2007)

²⁶ Ara, per eżempju, P.A. RCP 3.5. 2007 fil-kawża fl-ismijiet *Atlas Insurance PCC Ltd pro et noe vs Falcotrans Ltd* (mhux appellata) u P.A. RCP 30.11.2010 fil-kawża fl-ismijiet *Middlesea Insurance plc noe vs Express Trailers Ltd* (appellata)

²⁷ Ara f'dan ir-rigward, ix-xhieda ta' Alex Caruana 16.12.2003, f'paġġ. 144 – 6 tal-proċess

Illi dawn iċ-ċirkostanzi m'għandhom iħallu l-ebda dubju li l-atturi tassew garrbu dannu minħabba dak li għara u li, kif issemma aktar qabel, dak li għara trid twieġeb għalih C&F u l-ebda ħaddieħor;

Illi għalhekk l-ewwel talba attriċi hija mistħoqqa u sejra tintlaqa', filwaqt li l-ewwel u t-tieni eċċezzjonijiet sejrini, għall-istess raġunijiet, jitwarrbu bħala mhux tajbin;

Illi dwar id-dannu mgarrab mill-atturi, dawn qabbdur *surveyor* minnufih u li kien preżenti meta l-merkanzija nħattet mill-*container* u dan wettaq eżerċizzju dettaljat u mfisser tajjeb tal-qagħda li irriżultat mal-ħatt²⁸. Bl-istess mod, l-atturi ressqu dokumentazzjoni biex juru kif illikwidaw il-ħsara li garrbu u taw dettalji u osservazzjonijiet spjegattivi biex juru kif waslu għas-somma pretiża²⁹;

Illi C&F tipprova xxejjen dawk il-pretensjonijiet billi tgħid li ma tressqux provi tajbin biżżejjed dwar kemm, fil-fatt, mill-konsenja kellha tintrema u kemm mill-istess konsenja l-atturi seħħilhom ibiegħu. F'ħin minnhom nisslet l-argument li l-attur twebbel li saħansitra l-ħsara fil-merkanzija kienet tisboq il-mija fil-mija (100%) tal-konsenja kollha. Ressqet ukoll l-argument li l-attur ma messux mar jaħraġ il-frott imħassar fl-għalqa tiegħu iżda messu ħadu l-Magħtab biex b'hekk ikun jista' jieħu lura l-*levy* li ħallas. Laqgħet ukoll billi qalet li l-atturi jaħtu huma stess għal dak li għalhom, għaliex naqsu li joħorġu polza ta' assikurazzjoni biex tkopri l-garr u l-konsenja tal-merkanzija li ordnaw. Ilmentat ukoll mill-fatt li wħud mill-ispejjeż prospettati (per eżempju, n-nefqa tas-*survey*) ma humiex danni fil-veru sens tal-kelma, iżda nefqiet li l-atturi xorta waħda kellhom jagħmlu f'kull każ;

Illi l-Qorti ssib li r-raġunijiet miġjuba minn C&F ma jiswewx fiċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Minbarra dan, lanqas jgħodd l-argument tan-nuqqas ta' ħruġ ta' polza ta' assikurazzjoni, ladarba dan ma kienx miftehem bejn il-partijiet u ladarba, kieku tassew inħarget tali polza, C&F

²⁸ Affidavit ta' Mario Gafa' 7.3.2001, f'paġ. 58 tal-proċess

²⁹ Dok "A18", f'paġ. 56 – 7 tal-proċess

xorta waħda kienet passibbli li twieġeb għan-nuqqasijiet tagħha lill-assikuraturi tal-atturi. B'hekk, f'dak li jirrigwarda r-responsabbilta' tagħha, ma kien ikun hemm l-ebda differenza. Dwar in-nefġiet l-oħrajn, jgħodd l-istess argument. Il-fatt hu li l-atturi daħlu fin-nefqa kollha għaliex riedu jagħmlu negozju li kellu jitwasal f'ħinu u f'kundizzjoni tajba u huwa sewwasew minħabba f'dak in-nuqqas li l-investment li riedu jagħmlu sfalhom fix-xejn. Dan it-telf trid tagħmel tajjeb għalih C&F;

Illi jibqa' biss il-kwestjoni tal-parti tat-talba attriċi li titlob il-ħlas tal-ispejjeż tas-*survey*. Il-Qrati tagħna f'kawzi bħal dawn, normalment, iqisu dawn l-ispejjeż minfuqin biex isir rapport ta' *surveyor* bħala ħlas meħtieġ biex jista' jiġi stabilit id-dannu mgarrab mill-assikurat³⁰. Minbarra dan, huwa stabilit ukoll li l-ispejjeż tas-*survey* iridu jkunu relatati mal-volum ta' merkanzija li tirriżulta danneġgata b'nuqqasijiet jew ħsarat. Dan għaliex hija biss dik il-parti tal-imsemmija spejjeż li tkun meħtieġa biex wieħed jara kemm kienet kbira l-entita' tad-dannu mgarrab mill-assikurat³¹. Fil-każ tal-lum, ħareġ li l-biċċa l-kbira talmerkanzija kienet difettuża minħabba d-dewmien u, fuq kollox, kien jeħtieġ eżami b'reqa tal-konsenja kollha biex ikun stabilit tassew kemm kienet kbira l-ħsara mgarrba. Għalhekk, il-Qorti qiegħda tqis li dik in-nefqa wkoll imissha titqies bħala biċċa mid-danni mgarrba mill-atturi;

Illi, wara li saru dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti qiegħda tillikwida d-danni mgarrba mill-atturi fis-somma ta' tmint elef u tmintax-il ewro (€ 8,018) liema danni għandha tagħmel tajjeb għalihom C&F;

Illi, għalhekk, it-tieni u t-tielet talbiet attriċi qegħdin jintlaqgħu, filwaqt li l-Qorti m'hijiex qiegħda tilqa' r-raba', l-ħames u s-sitt eċċezzjonijiet ta' C&F;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

³⁰ App. Ċiv. 15.5.1998 fil-kawża fl-ismijiet *Micallef Stafrace noe vs Abela noe et* (Kollez. Vol: LXXXII.ii.147)

³¹ App. Ċiv. 30.3.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Dr. Robert Staines noe vs James Gollcher noe et*

Kopja Informali ta' Sentenza

Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-kumpannija m'harrka għaliex m'humiex mistħoqqa, la fil-fatt u lanqas fid-dritt;

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u ssib li l-kumpannija m'harrka taḥti lejn l-atturi għad-danni li huma garrbu bid-dewmien fil-konsenja ta' frott u ḥxejjex li l-istess kumpannija m'harrka ntrabtet magħhom li ggor minn Sqallija lejn Malta;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tillikwida d-danni mgarrba mill-atturi fis-somma ta' tmint elef u tmintax-il ewro (€ 8,018);

Tilqa' t-tielet talba attriċi u tikkundanna lill-kumpannija m'harrka tħallas lill-atturi s-somma hekk likwidata ta' tmint elef u tmintax-il ewro (€ 8,018), flimkien mal-imgħaxijiet legali fuq l-imsemmija somma b'seħħ mil-lum sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Tordna wkoll li l-kumpannija m'harrka tħallas l-ispejjeż tal-kawża.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----